

УДК 354.42

О.В. Левченко, О.М. Косошов

Військова частина А1906, Київ

МЕТОДИКА ВИЯВЛЕННЯ ЗАХОДІВ НЕГАТИВНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ВПЛИВУ НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ ВІДКРИТИХ ДЖЕРЕЛ

У статті проаналізовано сучасні методи обробки текстових повідомлень ЗМІ, наведено методику виявлення заходів негативного інформаційного впливу у засобах масової інформації. За результатами методики в подальшому проводиться виявлення, аналіз та оцінка інформаційних загроз державі.

Ключові слова: негативний інформаційний вплив, інформаційні загрози, виявлення, заходи.

Вступ

Необхідність створення дієвої системи забезпечення інформаційної безпеки Міністерства оборони України, його структурних підрозділів та Збройних Сил України обумовлюється глобалізацією світових інформаційних процесів, збільшенням ваги інформаційної складової в усіх, без винятку, сферах життєдіяльності держави і, як наслідок, лавинним зростанням різномірних інформаційних загроз та збільшенням їхньої складності [1].

Непередбачуваність розвитку обстановки, постійна зміна характеру загроз, мінливість тактики протистояння з боку агресора – все це об'єктивно змушує воєнну організацію держави діяти більш гнучко та ефективно під час виконання поставлених перед ними завдань добування достовірної упереджувальної інформації, передусім військового характеру. Глибокий аналіз отриманих відомостей, аналітична обробка і своєчасне надання їх вищому воєнно-політичному й військовому керівництву держави, створює сприятливі умови для досягнення перемоги у воєнному конфлікті, уникнення зайвих жертв та руйнувань.

З іншого боку, будь-які неконтрольовані зовнішні або внутрішні процеси потенційно можуть призвести до виникнення загроз. Реалізація цих загроз, в свою чергу, негативно впливає на стан інформаційної безпеки у сфері безпеки і оборони України, що викликає різні деструктивні процеси. Порушується нормальне функціонування інформаційно-аналітичної діяльності, в результаті чого аналітики можуть дійти хибних висновків, що може призвести до прийняття вищим керівництвом держави неадекватних рішень або до значного ускладнення та затягування у часі процесу їх прийняття.

Відповідно до ВСТ 001.001.004 [2] загроза інформаційній безпеці реалізується шляхом негативного інформаційного впливу, тому розробка методики виявлення заходів негативного інформаційного впливу і є актуальним науково-практичним завданням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

У попередніх роботах авторів розроблявся перелік ознак маніпулятивного впливу (організаційних та змістових – лінгвістичних, екстралінгвальних) [3; 4]. Деякі дослідження Д. Ланде [5; 6], О. Литвиненка [7] присвячені пошукам алгоритмів автоматизованого оброблення матеріалів ЗМІ із метою виявлення інформаційних операцій, війн.

В. Бочарніковим розроблено модель оцінки рівня “інформаційної напруженості” між сторонами, які перебувають у стані протистояння, на базі теорії нечітких множин [8].

Водночас аналіз робіт В. Криська [9], О. Литвиненка [10; 11], А. Манойла [12], О. Поляруша [13], Г. Почепцова [14], С. Расторгуєва [15] дає змогу дійти висновку, що на сьогодні не існує однозначного трактування як поняття інформаційного впливу, так і його найбільш поширених форм. Крім того, наукового узагальнення та систематизації потребують методи оцінки матеріалів ЗМІ для виявлення заходів інформаційного впливу.

Метою статті є розробка методики виявлення заходів інформаційного впливу у публікаціях ЗМІ.

Основний матеріал

З огляду на значні обсяги інформації про події та явища, які генеруються об'єктами інформаційних відносин, оброблення інформаційних потоків ЗМІ із метою виявлення ознак інформаційного впливу повинно мати постійний, упорядкований, науково обґрунтований характер, що можливо гарантувати лише за умови розробки методики виявлення ознак інформаційного впливу.

Базовими для формування цієї методики є такі методи:

аналітичного читання – передбачає виокремлення ключових тем кожного абзацу; виділення ключової теми усього тексту; встановлення зв'язків між абзацами та співвідношення абзаців із усім текстом. Метод дає змогу виявити суперечності між деякими складовими тексту, визначити

ставлення автора до тексту (факти викладаються однобічно чи висловлюються різні думки, чи висловлює автор гумор, чи намагається емоційно підкреслити власну думку);

контент-аналіз – якісно-кількісний метод аналізу, який полягає у систематичній числовій обробці, оцінці й інтерпретації форми та змісту джерела інформації. Кількісна складова передбачає фіксацію частоти появи у тексті певних характеристик (одиниць) змісту. Якісна складова передбачає отримання висновків на основі певних характеристик змісту. Контент-аналіз матеріалів ЗМІ дає змогу співставляти усі три змістові складові масової комунікації: тенденції соціальної дійсності (суспільних явищ), соціальні характеристики джерела поширення інформації (його ідеологічну спрямованість, стратегії тощо), соціальні риси адресата. Завдяки цьому розкривається прихована, неочевидна при звичайному читанні, інформація про стан і властивості соціальної дійсності; наміри автора цього тексту та потенційну реакцію адресата;

побудова онтології – це спосіб подання знань у вигляді набору базових понять (об'єктів) деякої предметної галузі, описової інформації про них та зв'язків між об'єктами. Перевагами використання онтологічних схем у процесі виявлення інформаційного впливу є: наочність, візуалізація предметної галузі (проблеми) у табличному вигляді або у вигляді графів; виявлення прихованих зв'язків; накопичення та аналіз інформації в оперативному режимі; перевірка узгодженості фактів.

Методика виявлення ознак інформаційного впливу ґрунтується на щоденній кропіткій роботі аналітиків з відстеження приросту інформаційних повідомлень із лінгвістичними ознаками маніпулювання за кожною із критичних тем відносно попереднього тижня.

Методика виявлення ознак інформаційного впливу складається з п'яти етапів, зміст яких полягає в такому.

Етап 1. Виявлення ознак негативного інформаційного впливу.

виявлення фактів поширення повідомлень з ознаками маніпулювання щодо об'єктів впливу;
визначення об'єктів впливу;
встановлення першоджерел розміщення та авторів матеріалів з ознаками маніпулювання, ланцюг їх поширення;

уточнення переліку критичних тем. Критичними темами є такі, що характеризуються значним зростанням кількості повідомлень з лінгвістичними ознаками маніпулювання. Саме такі критичні теми можуть використовуватися для проведення заходів інформаційного впливу.

Результат – Виявляються ознаки інформаційного впливу

Етап 2. Формування інформаційного потоку. Інформаційний потік формується за:
критичними темами;
темами, визначеними під час поточного моніторингу;
об'єктами, на які спрямований інформаційний вплив;
повідомленнями з різко негативною тональністю, лінгвістичними ознаками маніпулювання;
джерелами, які раніше використовувалися для проведення заходів інформаційного впливу;
авторами, які раніше залучалися для проведення заходів інформаційного впливу;
датами, часом перебігу подій, які потребують подальшого аналізу.

Результат – формування вибірки множини повідомлень для дослідження.

Етап 3. Виявлення змістовних ознак маніпулювання у досліджуваному інформаційному потоці.

На цьому етапі проводиться:
аналіз критичних тем;
вивчення тональності повідомлень (позитивна, негативна, нейтральна);
виявлення лінгвістичних ознак маніпулювання (рис. 1).

Результат – вибірка із досліджуваного потоку повідомлень зі змістовними ознаками маніпулювання.

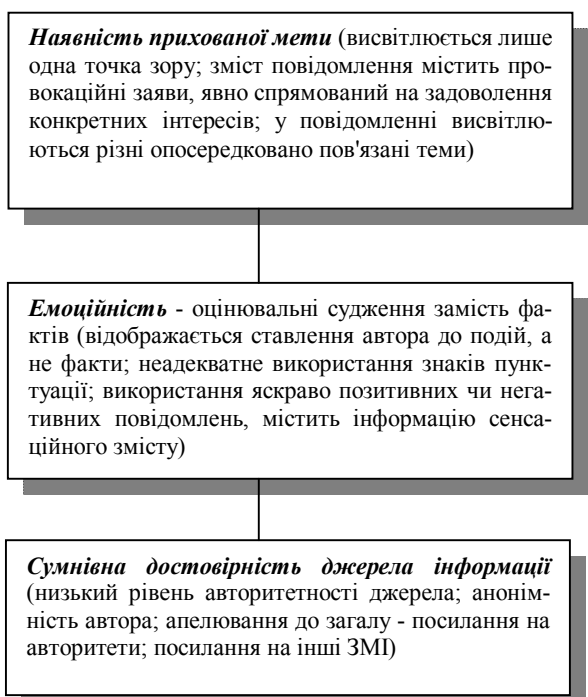


Рис. 1. Лінгвістичні ознаки маніпулювання

Етап 4. Виявлення організаційних ознак маніпулювання

На цьому етапі проводиться:
аналіз дублікатів повідомлень. Вивчаються дублікати повідомлень час опублікування яких відрізняються

няється у межах однієї години. Якщо джерела, які публікують дублікати, не є звичайними агрегаторами новин, це свідчить про штучний системний характер їх поширення;

аналіз взаємозв'язків між об'єктами, темами, джерелами, авторами повідомлень, що містять змістові ознаки маніпулювання.

Результат – визначення суб'єктів, що залучаються до здійснення інформаційного впливу, замовників (кому це вигідно?), нових тем маніпулювання.

Етап 5. Виявлення заходів негативного інформаційного впливу.

Етап включає:

узагальнення інформації, отриманої на попередніх етапах, співставлення її із невербальною інформацією, відомими фактами, подіями;

формулювання переліку заходів інформаційного впливу;

визначення початку (закінчення) заходів інформаційного впливу.

Результат – визначення переліку заходів негативного інформаційного впливу.

Висновки

Розроблена методика дає змогу ефективно виявляти заходи інформаційного впливу. За результатами методики в подальшому проводиться виявлення, аналіз та оцінка інформаційних загроз державі.

Список літератури

1. Радковець Ю.І. Погляди на створення системи інформаційної безпеки України та її Збройних Сил / Ю.І. Радковець, О.В. Левченко, О.М. Косошов // *Наука і оборона*. – 2014. – № 1. – С. 38-41.
2. *Військовий стандарт 01.004.004 (Видання 1) – Воєнна політика, безпека та стратегічне планування*. – Інформаційна безпека держави у воєнній сфері. Терміни та визначення.
3. Панченко В.М. Лінгвостатистичні ознаки маніпулювання суспільною свідомістю в засобах масової комунікації / В.М. Панченко // *Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони*. – 2009. – № 1 (4). – С. 81-85.
4. *Сучасні технології та засоби маніпулювання свідомістю, ведення інформаційних війн і спеціальних інформаційних операцій: навч. посіб.* / [В.В. Остроухов, В.М. Петрик, В.І. Полевий та ін.]. – К.: Росава, 2006. – 208 с.

ційних операцій: навч. посіб. / [В.В. Остроухов, В.М. Петрик, В.І. Полевий та ін.]. – К.: Росава, 2006. – 208 с.

5. Ланде Д. Інформаційні операції крізь призму системи моніторингу та інтеграції інтернет-ресурсів / Д. Ланде, В. Фурашев // *Правова інформатика*. – 2009. – № 2 (22). – С. 49-57.

6. Горбулін В.П. Інформаційні операції та безпека суспільства: загрози, протидія, моделювання: моногр. / В.П. Горбулін, О.Г. Додонов, Д.В. Ланде. – К.: Інтертехнологія, 2009. – 164 с.

7. Литвиненко О.В. Інформаційна безпека Європи: конспект лекцій до курсу лекцій для студ. спец. "Міжнар. інформація" спеціалізації "Європ. комунікації" / О.В. Литвиненко. – К.: ун-т ім. Т.Шевченка, Ін-т міжнар. відносин, Центр європ. студій, каф. міжнар. комунікацій та зв'язків з громадськістю, 1999. – 61 с.

8. *Fuzzy technology: военно-политические индикаторы подготовки войны 2003 года в Ираке* / [В.П. Бочарников, С.В. Свешников, С.Н. Возняк и др.] – К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. – 128 с.

9. Крысько В.Г. *Секреты психологической войны (цели, задачи, методы, формы, опыт)* / В.Г. Крысько. – Мн.: Харвест, 1999. – 448 с.

10. Литвиненко О.В. Інформаційні впливи та операції: теорет.-аналіт. нариси Methods, means and measures for ensuring information-psychological security of person, society, country Information Security of the Person, Society and State. – № 3 (7). – 2011 77 / О.В.Литвиненко. – К.: Нац. ін-т стратег. дослідж., 2003. – 239 с. – (Вип. 6 : Сер. Нац. безпека).

11. Литвиненко О.В. Спеціальні інформаційні операції: моногр. / О.В. Литвиненко. – К.: Рада нац. безпеки і оборони України, Нац. ін-т стратег. дослідж., 1999. – 163 с. – (Вип. 3 : Нац. безпека).

12. Манойло А.В. Государственная информационная политика в особых условиях : моногр. / А.В. Манойло. – М.: МИФИ, 2003. – 388 с.

13. Поляруш О.О. Парадигма інформаційних впливів в перехідних політичних системах / О.О. Поляруш, О.С. Тарасенко // *Сучасні технології у сфері безпеки та оборони*. – 2008. – № 3 (3). – С. 81-85.

14. Почепцов Г.Г. *Информационные войны* / Г.Г. Почепцов. – М.: Рефл-бук, 2001. – 576 с.

15. Расторгуев С.П. *Информационная война* / С.П. Расторгуев. – М.: Радио и связь, 1999. – 416 с.

Надійшла до редколегії 19.11.2015

Рецензент: д-р техн. наук, проф. О.В. Леонтьєв, Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба, Харків.

МЕТОДИКА ВИЯВЛЕННЯ МЕРОПРИЯТІЙ НЕГАТИВНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ВПЛИВУ НА ОСНОВЕ АНАЛІЗА ОТКРИТИХ ІСТОЧНИКІВ

А.В. Левченко, А.Н. Косошов

В статті проаналізовані сучасні методи обробки текстових повідомлень, представлена методика виявлення заходів негативного інформаційного впливу в засобах масової інформації. По результатам розрахунків в подальшому проводиться виявлення, аналіз та оцінка інформаційних загроз державі.

Ключові слова: негативне інформаційне впливання, інформаційні загрози, виявлення, заходи.

METHODS OF IDENTIFICATION OF EVENTS OF NEGATIVE INFORMATION INFLUENCE BASED ON THE ANALYSIS OF OPEN SOURCES

O.V. Levchenko, O.M. Kosogov

The article analyses modern methods of processing text messages, the method of identifying events of negative information influence in the media. According to the results of calculations in the future is the identification, analysis and assessment of information threats to the state.

Keywords: negative information influence, information threat identification, event.